

2. Безпечне освітнє середовище: підготовка закладів освіти до нового навчального року. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/bezpechne-osvitnye-seredovishe-pidgotovka-zakladiv-osviti-do-novogo-navchalnogo-roku>
3. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі : навч. посібник. Київ. : Вища школа. 2002. 398 с.
4. Поніманська Т. І. Моральне виховання дошкільників : навч. посібник. Київ. : Вища школа. 1993. 111 с.
5. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: наказ МОН України від 06.06.2022 № 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
6. Програма з морального виховання дітей дошкільного віку «Скарбниця моралі». Тернопіль: Мандрівець. 2014. 128 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku_ditey/programaskarbnitsya-moralilokhvitska.pdf

Класи безпеки як основа формування безпечного освітнього середовища в особливий період

Маргарита Таукішева

Анотація. У статті обґрунтовано досвід роботи керівника закладу освіти щодо створення безпечного освітнього простору, щоб захистити, убезпечити, запобігти наслідкам впливу на особистість несприятливих чинників в особливий період. Функціонування класу безпеки на базі ХПШ № 33 сприяє систематичній підготовці дітей з питань цивільного захисту, особистої безпеки, здорового способу життя та формування навичок самозахисту та рятування в умовах надзвичайних ситуацій.

Актуальність. Створення безпечних умов перебування учасників освітнього процесу в закладі освіти, безпечного освітнього середовища є одним із головних пріоритетів держави в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні. Одним із основних завдань збереження життя та здоров'я учасників освітнього процесу є формування в дітей культури безпечної поведінки [3].

Одним із шляхів вирішення питання формування культури безпеки та норм поведінки в надзвичайних ситуаціях є створення класів безпеки, на базі яких діти будуть опановувати основи безпечного середовища, яке містить у собі знання з правил пожежної, мінної безпеки та цивільного захисту в цілому, засвоювати алгоритми дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру та надання домедичної допомоги. Так, 7 вересня 2022 року було ухвалено розпорядження Кабінету Міністрів України № 792-р «Про внесення зміни до плану основних заходів цивільного захисту на 2022 рік», яким передбачено «створення та забезпечення функціонування класів безпеки в закладах освіти» [2].

З метою виховання в підростаючого покоління базового поняття основ безпечного середовища, яке містить у собі знання з правил пожежної, мінної безпеки та цивільного захисту в цілому, засвоєння алгоритму дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру, адміністрація разом із представниками ДСНС та органами місцевого самоврядування створили на базі ХПШ № 33 клас безпеки, функціонування якого буде направлено на вивчення основних вимог пожежної безпеки та безпеки життєдіяльності в цілому.

Новизна полягає в тому, що залучені ресурси в процес вивчення питань безпеки сприятимуть виробленню основоположних компетенцій, що гарантуватимуть виживання, мінімізацію ризиків, збереження життя та здоров'я учнів при надзвичайних ситуаціях різного характеру в умовах навчання особливого періоду.

Практична значущість. Матеріали досвіду можна застосовувати як методичний інструментарій у контексті створення класів безпеки, організації роботи, забезпечення функціонування зон. Презентований досвід є провідним навчальним ресурсом для педагогічних працівників.

[Клас безпеки ХПШ № 33](#) – це інтерактивний клас для дітей молодшої вікової категорії (1-4 класи), який дозволяє забезпечити освітній процес і постійну активну взаємодію всіх його учасників як в офлайн, так і в онлайн режимах. Клас облаштовано за зональним принципом організації освітнього простору, який сприяє оптимізації освітнього процесу та систематизації сприйняття інформації. Обладнання класу безпеки відповідає Санітарному регламенту, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 листопада 2020 року за № 1111/35394 (далі – Санітарний регламент) [3].

Під час організації та підготовки створення класу безпеки має простежуватися його спрямованість на досягнення основної мети. У першу чергу, функціонування зон має бути зрозумілим учням, підбір інформаційно-просвітницьких матеріалів краще розміщувати в логічній послідовності, матеріали повинні бути актуальними та зорієнтованими на відповідний вік учнів. Тематика зон має бути спрямована на оволодіння учнями ключовими здоров'язбережувальними компетентностями, відпрацювання алгоритмів збереження життя та здоров'я учнів при надзвичайних ситуаціях різного характеру. Реалізують поставлену мету вчителі, фахівці ДСНС, [шкільні офіцери поліції](#) (далі – ШОП), медичні працівники, учасники бойових дій, фахівці з мінної безпеки за допомогою інтерактивних форм і методів роботи.

Протягом багатьох років адміністрація школи з працівниками ДСНС та ШОП напрацювали систему роботи з питань безпеки життєдіяльності. Безпека життєдіяльності – це позиція, що включає турботу про особисту безпеку в повсякденних умовах і при надзвичайних ситуаціях, доцільність участі в суспільному житті, розширення кругозору в багатьох життєвих питаннях і допомогу ближньому при потребі. Отже, у школі проводимо [Єдині уроки безпеки](#) за участю працівників ДСНС та ШОП, під час яких учні відпрацьовують правила дотримання вимог пожежної безпечної поведінки в побуті, правил поведінки на водоймищах у будь-яку пору року, правил поведінки в разі знаходження вибухонебезпечних предметів, відпрацювання сигналів повітряної тривоги, алгоритмів інструкції з евакуації. Нині безпека життєдіяльності розглядається як базисна потреба людини, від якості якої залежить життя та здоров'я дорослих і дітей. Саме тому підрастаюче покоління повинно знати про світ загроз, який його оточує, адже благополучне завтра – це правильно організований безпековий спосіб життя сьогодні.

Майже 2 роки наш заклад освіти бере участь у [Міжнародному проєкті «Супергерої FAST»](#), метою якого є навчити дітей молодшого шкільного віку розпізнавати ознаки інсульту. Проєкт представлений у понад 40 країнах світу та стає ще популярнішим. На сьогодні до нього залучені всі учні закладу разом із

педагогами та батьками, і ми є [світовими лідерами](#), оскільки під час цих завдань від героїв проекту діти набирають бали, з яких складається світовий рейтинг закладів освіти. Проєкт «Супергерої FAST» уже довів свою дієвість. У 2022 році учениця 4-Г класу врятувала життя своїй бабусі, бо завчасно помітила симптоми інсульту та попередила про це батьків.

Клас безпеки ХПШ № 33 складається із семи тематичних зон, а також має дві дошки пошани:

- *«Герої серед нас»* (розміщено фото рятувальників, працівників ДСНС, лікарів, педагогів нашої школи, зокрема вчителів англійської мови Новікової Л. А. та початкових класів Роскошенко О. Л., які проводили уроки на станції метро «Захисників України»);
- *«Захисники Харківщини»* (розміщено стенди з фотоматеріалами захисників – учителів, вихователів, працівників закладів освіти Салтівського району).

Зонування класів безпеки виокремлює найактуальніші наразі надзвичайні ситуації та пропонує варіативність навчання, наявність різноманітних матеріалів і предметів для відпрацювання основних правил безпечної поведінки:

- *зона для перегляду відеоуроків і презентацій* (відеопроєктор, екран, аудіоролики, відеоролики, презентації, слайди, мультфільми тощо);
- *зона пожежної безпеки* (засоби індивідуального захисту, протигази, вогнегасники, стенд «причини пожеж», стенд з опаленими предметами «наслідки пожеж», форма рятувальників, дитячі костюми та каски для проведення занять тощо);
- *зона мінної безпеки* (макети мін, вибухонебезпечних пристроїв, дидактичні матеріали щодо поведінки з вибухонебезпечними предметами);
- *зона безпеки життєдіяльності* (світловідбивні жилети, макет світлофору на сонячній батареї, навчальний макет мікрорайону, у якому розташована школа для відпрацювання);
- *зона домедичної допомоги* (інформаційні матеріали коронавірусної хвороби, зупинки різних видів кровотеч, накладання шини при переломах, муляжі щелепи людини для відпрацювання правил гігієни ротової порожнини, людини, «внутрішні органи людини» тощо);
- *зона психологічного розвантаження* (є осередком забезпечення психологічного комфорту, сприятливих умов освітнього процесу, у яких особистість не знає стресу, депресії та яскраво вираженої тривожності. представлена дидактичними матеріалами, пісочною терапією, казкотерапією, колоною з бульбашками, іграми на розвантаження);
- *зона ігрова* (сухий басейн, іграшки для проведення тематичних рухливих ігор і вправ).

До кожної з тематичних зон розроблено перелік мультимедійного навчання для учнів із Q-кодами (ігри на пожежну тематику, мультфільми, загадки), а також навчально-методичне забезпечення (уроки, виховні бесіди, пам'ятки, алгоритми дій, тренінги, творчі завдання, розмальовки, квести). Наочна агітація представлена листівками, плакатами, буклетами (у тому числі зі шрифтом брайля для інклюзивного навчання).

Для отримання методичних демонстраційних (наочних) матеріалів ми зверталися до територіальних органів ДСНС, Національної поліції України, закладів охорони здоров'я та інших органів виконавчої влади, а також до Товариства Червоного Хреста України. Навчання в класі безпеки здійснюється відповідно до типових освітніх програм, зокрема при реалізації наскрізних змістових ліній: екологічна безпека, громадянська відповідальність, здоров'я та безпека [3].

Література

1. Кодекс цивільного захисту України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2013, № 34-35, ст.458 .
2. Розпорядження КМУ від 07 вересня 2022 р. № 792-р «Про внесення зміни до плану основних заходів цивільного захисту на 2022 рік».
3. Наказ МОН України від 10 лютого 2023 року № 135 «Про Деякі питання створення та функціонування класів безпеки у закладах освіти»
4. Лист МОН України від 30 вересня 2022 р. № 4/2782-22 «Про запровадження класів безпеки у закладах освіти».

Створення безпечного освітнього середовища в процесі занять туризмом і краєзнавством

Валентина Редіна, Олена Сторожук

Питання збереження життя та здоров'я дітей було першочерговим завданням діяльності освітян України в усі часи. Особлива увага цьому питанню надається в умовах збройної агресії росії в Україні, коли гинуть мирні мешканці, зокрема діти. Відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України, викладених у наказі «Про організацію освітнього процесу» від 06.03.2022 №1/3371-22, зазначається, що «Пріоритетом для нас є забезпечення максимально важливої безпеки для кожної дитини, кожного працівника системи освіти. У зв'язку з тим, що в частині регіонів України зберігається реальна загроза для життя та здоров'я мирних мешканців, а в більшості регіонів по кілька разів на день оголошується повітряна тривога, рекомендуємо організувати роботу закладів освіти у залежності від конкретної ситуації» [1]. Лабораторією позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України розроблена наскрізна навчальна програма з позашкільної освіти оздоровчого напрямку «Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій», яка рекомендована вченою радою Інституту від 31 березня 2022 року та доведена до відома закладів позашкільної освіти через низку методологічних семінарів, які проводили Міжнародна асоціація позашкільної освіти, КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», державні заклади позашкільної освіти [2].

Певний практичний досвід створення безпечного освітнього середовища накопичений у Комунальному закладі «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради. Залучення дітей до занять туризмом і краєзнавством передбачається навчальними програмами проведення практичних занять на місцевості (70% від загальної кількості годин), а це завжди безпечне середовище: ліс, гори, річка, море, підвищений рельєф місцевості тощо.